

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –
2018 – Volume 27, Issue 1, pp. 24–47
<http://doi.org/10.18352/jsi.559>

ISSN: 1876-8830

URL: <http://www.journalsi.org>

Publisher: Utrecht University of Applied Sciences,
Faculty of Society and Law, in cooperation with
Utrecht University Library Open Access Journals

Copyright: this work has been published under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial-No
Derivative Works 3.0 Netherlands License

Drs. Eva Smallegange is Global Psychosocial Support
specialist at War Child. She is also a researcher
on parenting support and the prevention of child
maltreatment.

Shira van Dongen, MSc is researcher at Inholland
University of Applied Sciences. Her research focuses on the
accessibility and efficacy of Triple P Teens.

Correspondence to: Pauline Naber

E-mail: pauline.naber@inholland.nl

Pauline Naber, PhD is professor Lifeworlds of Youth at
Inholland University of Applied Sciences. She published on
youth policy, youth care and lifeworlds of youth.

Received: 29 September 2017

Accepted: 8 January 2018

Category: Research

WAAROM OUDERS DEELNEMEN AAN PROFESSIONELE OPVOEDINGSONDERSTEUNING. PARTICIPATIE VAN OUDERS IN TRIPLE P TIENERS

PAULINE
NABER, EVA
SMALLEGANGE,
SHIRA VAN
DONGEN

ABSTRACT

Why parents participate in professional parenting support programmes. Participation of parents in the “Triple P Teens” programme

Parenting programmes are increasingly being used as an intervention to support parents who experience difficulties with or have questions about their children’s development and behaviour. These programmes are implemented in many different parts of the world through individual consultations and/or group training sessions. They provide parents with a range of techniques and

exercises to improve their understanding and handling of their children's behaviour. They are used in parenting situations which already are tense and conflictual, and also to prevent the escalation of problems in everyday parenting. While many studies have focused on the effectiveness of these programmes, and research shows that parental motivation, involvement and participation all influence this effectiveness, little is known about which parents enrol and participate, and why they do so. Groups of vulnerable parents (parents with lower levels of educational attainment and/or a from non-Western migrant background) are less inclined to turn to professional parenting programmes, even though their parenting insecurity is high, particularly among parents with teenagers. Moreover, little is known about programmes that focus on the parents of teenagers. This study examines the question of whether "Group Triple P Teens" is accessible for parents from diverse ethnic and social backgrounds and what encourages their participation. Triple P is a "Positive Parenting Program" developed in Australia, which has been implemented in more than 25 countries, including the Netherlands. It consists of a comprehensive, five-level system of interventions, ranging from collective prevention, individual parenting consultation and group training, up to more intensive guidance for the parents of children with severe behavioural problems. Group Triple P Teens level 4 is for parents of teenagers up to 16 years old with mild to moderate behavioural problems or who wish to prevent behavioural problems from developing. The programme involves four (two-hour) group sessions with up to 12 parents, three individual telephone sessions and one closing session.

For our study, semi-structured interviews were held with 50 participating parents (37 mothers, 3 grandparents who raised their grandchildren, 10 fathers) from different social and ethnic backgrounds, and with different family situations (two-parent and single families), who are raising between 1 and 4 children. The ages of the teenagers vary between 10 and 17 years, with a mean age of 13.4 years, 50% boys and 50% girls. The subjects addressed in the interview were: how and why the parents had enrolled; their experience of participation (group, sessions, homework, location); their perceptions of the training staff (attitude, expertise). Our results show that most parents who sign up are already familiar with "Triple P" (have heard or read about it, or had participated previously) and/or have been referred to the programme by a professional (from school, their local neighbourhood, child welfare institution) who is familiar with the family. These parents (76% of the respondents, both those from a Dutch background and from various ethnic backgrounds) had been referred to the programme because they want to improve the atmosphere at home, cooperation with their (ex-)partner, or learn to handle specific teenage problems. Within this group, the teenagers of 15 parents were already receiving youth care because of learning and/or behavioural problems (PDD-NOS, ADHD, truancy, running away from home, conflicts

WAAROM OUDERS DEELNEMEN AAN PROFESSIONELE OPVOEDINGSONDERSTEUNING

with the law). A minority (24% of the interviewed group, mainly parents of a Dutch background) had joined the programme on their own initiative. Their reasons for enrolling and participating varied from “wish to learn about puberty” to “being desperate to know how to handle my teenager”.

Despite the range of reasons for parents signing up (own initiative or referred by a professional), they shared a positive motivation to participate in the group sessions and saw the trainers in a positive light. Sharing experiences with other parents in the group was found to be the first and main reason for continuing to participate, with some respondents citing recognition of the problems of other parents and relief that “we are not the only ones”, or “I thought our situation was hell, but now I meet other parents in the same situation”. Roleplay exercises and watching and discussing videos can generate ideas and advice on how to change their parenting behaviour. The trainers were considered experienced and able to handle the group dynamics in a positive way, to pay attention to both the group and individual parents. However, some of the respondents agreed that the composition of the group was sometimes unbalanced with respect to the severity of the behavioural problems and parenting problems within the same group. Both parents with general questions about adolescence as well as parents with specific concerns about problem behaviour of their teenager pointed out that these differences can be an obstacle to mutual understanding and discussion. Parents of thirteen-year-old teenagers without “serious problems” sometimes wondered whether they were in the right group. The same question was asked by parents who were having to deal with older teenagers with more serious behavioural problems: “we are far beyond disagreements about doing the dishes, pocket money or gaming time”.

As for the accessibility of the programme for parents of different social and ethnic backgrounds, “Group Triple P Teens” appears not to be equally accessible for all. Mainly motivated parents from a Dutch background had joined the programme on their own initiative, and were able to overcome the obstacles to enrolment (finding the website, selecting a course, calling or mailing again if they did not receive an answer straight away). The majority of the parents had signed up after referral by a professional and were already familiar with the programme and trainer. As for participation after enrolment, factors such as the use of language in materials (these were all in Dutch), training sessions and discussions, and the speed of the programme (many topics covered, exercises and homework in a short space of time) could undermine the parents’ motivation to continue. As mentioned previously, the composition of the groups was sometimes unbalanced with respect to the severity of the behavioural and parenting problems experienced, and this could also limit the learning experience and the parents’ motivation to participate.

One of the limitations of our study was that we only interviewed parents who had stayed in the programme. More insight into the reasons and circumstances for *not* enrolling, failing to show up or subsequently dropping out of “Group Triple P Teens” is necessary to give a more comprehensive and detailed picture of the accessibility of the programme for a broad and diverse group of parents who require support with raising their teens.

We conclude that parents from different backgrounds value “Group Triple P Teens”, but that the enrolment process and the composition and coaching of the groups should be reviewed in order to enhance the accessibility of the programme and parental participation.

Keywords

Triple P Teens, motivation, participation, group composition

SAMENVATTING

Waarom ouders deelnemen aan professionele opvoedingsondersteuning. Participatie van ouders in Triple P Tieners

Opvoedprogramma's worden steeds meer als interventie gebruikt ter ondersteuning van ouders die zorgen en vragen hebben over de ontwikkeling en het gedrag van hun kinderen. Terwijl veel studies zich richten op de effectiviteit van deze programma's en onderzoek laat zien dat ouderlijke motivatie, betrokkenheid en participatie van invloed zijn op de effectiviteit, is er weinig bekend over waarom ouders zich aanmelden en deelnemen. Ook is er weinig bekend over programma's voor ouders van tieners, terwijl hun opvoednood juist in deze periode groot is. Deze studie onderzoekt de vraag of de Groep Triple P Tieners toegankelijk is voor ouders van diverse achtergronden en wat hen motiveert tot deelname. De resultaten van 50 half-gestructureerde interviews met deelgenomen ouders laten zien dat ondanks verschillende redenen en manieren van aanmelding (op eigen initiatief of verwezen door een professional), ouders van diverse achtergronden de bijeenkomsten en de cursusleiding waarderen. Maar ook zijn ze het erover eens dat de groepsamenstelling onevenwichtig kan zijn vanwege verschil in leeftijd van tieners en zwaarte van de gedrags- en opvoedproblematiek die ouders inbrengen. De combinatie van ouders met algemene vragen over de puberteit én ouders met specifieke zorgen over het probleemgedrag van hun tiener kan de wederzijdse herkenning en groepsuitwisseling belemmeren. We concluderen dat ouders van verschillende achtergronden Groep Triple P Tieners waarderen, maar dat meer aandacht nodig is voor de werving, samenstelling en begeleiding van de groep om de toegankelijkheid en participatie te vergroten.

Trefwoorden

Triple P Tieners, motivatie, deelname, groepssamenstelling

INLEIDING

De ontwikkeling en opvoeding van kinderen kan voor ouders gepaard gaan met vragen en problemen, variërend van alledaagse opvoedvragen, ervaren van stress en onzekerheid, tot aan opvoedingsnood (Blokland, 2010). Een kwart (26,3%) van de ouders maakt zich zorgen over de opvoeding, de ontwikkeling of het gedrag van hun kind, bijna 17% voelt zich incompetent als opvoeder (Bot, De Roos, Sadiraj, Keuzenkamp, Van den Broek & Kleijnen, 2013). Dit geldt zowel voor ouders van jonge kinderen als van tieners, waarbij opvoed- en gedragsproblemen volgens Nederlands en internationaal onderzoek toenemen met leeftijd (Bot *et al.*, 2013; Steketee, Jonkman, Berten & Vettenburg, 2013). Informatie en advies uit eigen kring is een gebruikelijke manier om antwoorden op opvoedvragen te vinden. Daarnaast bieden professioneel begeleide opvoedprogramma's diverse typen interventies om de opvoedvaardigheden, ouderlijke competentie en daarmee de ontwikkeling van kinderen te stimuleren (Blokland, 2010; Burggraaff-Huiskes, 2016; Connell, Dishion, Yasui & Kavanagh, 2007). Deze programma's zijn internationaal en in Nederland breed geïmplementeerd en reiken ouders via individuele gesprekken en/of groepstrainingen allerlei technieken en oefeningen aan om het gedrag van hun kind te duiden en hanteren. Ze worden niet alleen ingezet in gezins- en opvoedsituaties waarin sprake is van spanningen en problemen, maar ook als universele preventie om escalatie van problemen te voorkomen. Ongeveer een kwart van de ouders met opvoedzorgen zoekt hulp bij de opvoeding, vooral ouders van jonge kinderen (Blokland, 2010). Kwetsbare groepen ouders, zoals ouders met lage opleiding en/of niet-westerse achtergrond, maken minder gebruik van professionele opvoedsteun, terwijl er juist onder hen veel opvoedingsonzekerheid leeft (Baker, Arnold & Meagher, 2011; Distelbrink, Essayah, Van Heerebeek, Ketner & Winkelman, 2011; Heinrichs, Bertram, Kuschel & Hahlweg, 2005; Van den Broek, Kleijnen & Keuzenkamp, 2010). Er lijkt sprake van onwennigheid en schaamte om hulp te zoeken, maar ook gebrek aan informatie omtrent waar die te vinden.

Of voorhanden programma's toegankelijk en effectief zijn voor ouders van diverse achtergronden, met uiteenlopende gezins- en opvoedproblematiek is wereldwijd onderzocht. Gezien de diversiteit aan programma's is er geen algemene uitspraak te doen over of en voor welke ouders ze werkzaam zijn. Wel is duidelijk dat veelgebruikte en onderzochte programma's als

“Incredible Years” en “Triple P”, die uit een combinatie van ondersteuningsvormen bestaan (ouderbijeenkomsten, gezinsondersteuning met huisbezoeken en individuele adviesgesprekken), effectief zijn (Ince, 2013). Van invloed op de effectiviteit zijn de inhoud van het programma (onderbouwd, gestructureerd en gevarieerd) en de kwaliteit van uitvoering (programma-trouw, kwaliteit van begeleiders), maar ook motivatie en actieve deelname van ouders (Foolen & Daamen, 2013; Hock, Yingling & Kinsman, 2015; Staudt, Lodato & Hickman, 2012).

Hierbij is het van belang om onderscheid te maken tussen aanmelden en participatie van ouders (Baker *et al.*, 2011; Staudt *et al.*, 2012). Terwijl aanmelden (en inschrijven) en minimaal eenmaal komen onder kwetsbare doelgroepen al lastig kan zijn, is hun blijvende participatie een minstens zo grote uitdaging. Dat wil zeggen dat ze naar de trainingen komen, actief meedoen en thuis opdrachten uitvoeren. Afhankelijk van het programma, de sociaaleconomische status (SES) en problematiek valt 20 tot 80% van de deelnemers vroegtijdig uit en ontvangt minder dan de helft de beoogde ondersteuning (Foolen & Daamen, 2013; Ingoldsby, 2010). De brede uitvalmarge hangt samen met het programma, de achtergrond en problematiek van de deelnemers, maar ook met het meetmoment van deelname. Omvangrijk is de groep die zich aanmeldt en inschrijft, maar nooit komt opdagen, en na de start doet slechts een klein deel aan alle onderdelen mee. Vooral ouders van hoog-risicogezinnen (lage SES, hoge mate van problematiek, migrantenachtergrond, alleenstaand ouderschap) ervaren belemmeringen om actief te blijven deelnemen aan het gehele ondersteuningstraject (Baker *et al.*, 2011; Heinrichs *et al.*, 2005; Ingoldsby, 2010). Verder is voor het realiseren van verandering méér nodig dan aanwezigheid. Het gaat om betrokkenheid bij het programma, verbinding met de cursusleiding, actieve inbreng in sessies, huiswerk maken (Staudt *et al.*, 2012).

Welke factoren en omstandigheden van invloed zijn op aanmelding en deelname, is in meerdere studies onderzocht. Naast demografische factoren (SES, etniciteit, leeftijd en burgerlijke staat van ouders), gezinssituatie en aard van de opvoedproblematiek, zijn verwachtingen van en betrokkenheid bij het programma, taalkundige en cognitieve vaardigheden van invloed (Baker *et al.*, 2011; Leijten, Raaijmakers, Orobio de Castro & Matthys, 2013; Wagner, Spiker, Linn, Gerlach-Downie & Hernandez, 2003). Verder kunnen eerdere ervaringen met ondersteuning een rol spelen in motivatie en betrokkenheid (Ingoldsby, 2010; Perrino, Coatsworth, Briones, Pantin & Szapocznik, 2001). Ook hebben ouders verschillende redenen om mee te doen (Alfredsson & Broberg, 2016). Dat kunnen algemene redenen zijn als kennis willen opdoen, nieuwsgierig zijn, graag uitwisselen met andere ouders, maar ook specifieke redenen als delen van bezorgdheid over het gedrag van hun kind, onzekerheid over eigen opvoedgedrag. Deelname van zowel ouders met

WAAROM OUDERS DEELNEMEN AAN PROFESSIONELE OPVOEDINGSONDERSTEUNING

algemene als specifieke redenen aan eenzelfde programma kan het risico in zich dragen dat ze zich niet voldoende gezien en ondersteund voelen in hun vragen en behoeften en daarom afhaken.

Naast ouderfactoren spelen praktische omstandigheden een rol, zoals kinderopvang, vervoer, tijdstip en locatie (Heinrichs *et al.*, 2005; Hock *et al.*, 2015). Ook algemeen werkzame factoren als kwaliteit en houding van de trainer, groepsdynamica, werkrelatie tussen trainer en ouders, zijn van invloed op de effectiviteit van de ondersteuning (Hock *et al.*, 2015; Ince, 2013; Ingoldsby, 2010; Rahmqvist, Wells & Sarkadi, 2014). Zo heeft de trainer een cruciale rol in het stimuleren van vertrouwen en bereidheid tot verandering. Ouders moeten zich gerespecteerd en begrepen voelen en de trainer als benaderbaar en betrouwbaar ervaren (Hock *et al.*, 2015; King, Currie & Petersen, 2014). Motiverende gesprekstechnieken – het vermijden van confrontatie en overtuigen, en juist wel empathisch communiceren en met ouders samenwerken aan gewenste resultaten – dragen bij aan actieve participatie (Ingoldsby, 2010). Ook is het van belang dat de percepties van ouders en aanbieders van wat aantrekkelijk en leerzaam is, overeenkomen. Ouders vinden het vooral belangrijk nuttige vaardigheden te leren in een groep waar ze zich op hun gemak voelen en die op een handige plaats en tijdstip bijeenkomt, terwijl aanbieders de nadruk leggen op het individueel op maat maken van het programma (Mytton, Ingram, Manns & Thomas, 2014). Verschil in verwachting kan van invloed zijn op de motivatie en actieve deelname van ouders.

Triple P: een preventief pedagogisch programma

Triple P – in Australië ontwikkeld onder de naam Positive Parenting Program – is een programma voor opvoedsteun dat internationaal en in Nederland veel gebruikt wordt. Het is een gezinsgerichte gedragsinterventie die volgens de principes van de sociale leertheorie ouders helpt hun opvoedvaardigheden, probleemoplossend vermogen en ouderschapscompetentie te vergroten en daarmee emotionele en gedragsproblemen van kinderen te voorkomen of verminderen (Sanders, 1999; Sanders, Markie-Dadds & Turner, 2003). Het programma omvat een samenhangend systeem van interventies op vijf niveaus: van collectieve preventie (populatie-brede campagnes, algemene voorlichtingsbijeenkomsten), individuele ouderconsulten en gemeenschappelijke oudertrainingen, tot intensieve begeleiding voor ouders van kinderen met zwaardere gedragsproblematiek. Naast het kernprogramma zijn extra modules ontwikkeld voor ouders met specifieke opvoedproblematiek, zoals ouders van kinderen met een ontwikkelingsstoornis, overgewicht, risico op kindermishandeling, voor ouders die uit elkaar gaan, voor ouders van tieners (Speetjens, De Graaf & Blokland, 2007).

Volgens gegevens van Triple P Nederland (z.j.) wordt in meer dan de helft van de Nederlandse gemeenten Triple P aangeboden. In de stadsregio Amsterdam is in 2006 gestart met de training en de uitvoering van Triple P en in 2009 met de registratie ervan. Volgens rapportage van Het ABC (verantwoordelijk voor registratie in 2014 en 2015) zijn in 2014 in totaal 8.896 ouders ondersteund, waarvan 151 (1,7%) met een tienervariant (Sies, 2015). Ten opzichte van voorgaande jaren is de registratie en uitvoering afgenomen vanwege de transitie van de jeugdzorg en nieuwe werkzaamheden van Triple P getrainde professionals. In 2017 is er weer een toename van het aantal ondersteuningstrajecten Triple P.

Uit internationaal onderzoek komt naar voren dat het effect van Triple P op de opvoedvaardigheden van ouders en gedragsproblemen van kinderen groter is dan het effect van gebruikelijke zorg (Schappin, De Graaf & Reijneveld, 2017). In Nederland zou Triple P op niveau drie (individuele of groepsbijeenkomsten voor beginnende opvoedproblemen) en vier (manifeste gedragsproblematiek) even effectief zijn als reguliere zorg (De Graaf & Schappin, 2015; Ince, 2013). Naar andere niveaus is te weinig onderzoek gedaan om uitspraken over de effectiviteit te rechtvaardigen. Effectstudies zijn overwegend uitgevoerd onder ouders van kinderen tot twaalf jaar, met uitzondering van enkele kleinschalige studies van de tienervariant in Australië en Nieuw-Zeeland (Ralph & Sanders, 2003; Ting Wai Chu, Bullen, Farruggia, Dittman & Sanders, 2015) en een pilotstudie in Nederland (Goossens & De Graaf, 2010). Triple P zou toegankelijk zijn voor ouders van diverse etnische en sociale achtergronden (Distelbrink & Ketner, 2012), maar de studies zijn kleinschalig en de bewijslast is beperkt.

Vraagstelling

Internationaal onderzoek laat zien dat niet alleen inhoud en kwaliteit van uitvoering, maar ook ouderlijke motivatie, betrokkenheid en participatie van invloed zijn op de effectiviteit van opvoedprogramma's. Minder is bekend waarom ouders van diverse etnische en sociale achtergronden zich aanmelden en wat hen stimuleert tot actieve en blijvende deelname aan professionele opvoedsteun. Nader inzicht in de deelname van ouders van tieners in de leeftijd van tien tot zestien jaar is maatschappelijk en wetenschappelijk relevant. De gedragsproblematiek en opvoednood manifesteren zich in de tienerjaren van hun kinderen het heftigst, terwijl hun deelname vergeleken met ouders van jongere kinderen veel geringer is.

Centraal in dit artikel staat de vraag waarom ouders van diverse achtergronden zich aanmelden voor en deelnemen aan het opvoedprogramma Groep Triple P Tieners. De studie is onderdeel van een grootschalig onderzoek naar de effectiviteit, het bereik en de toegankelijkheid van Triple P

Tieners in de regio Amsterdam.¹ Over de resultaten wordt gerapporteerd in diverse deelproducten (o.a. Roorda, Van Dongen & Naber, 2018; Steketee, Jonkman, Naber, Distelbrink & Roorda, 2018).

METHODE

Werving en dataverzameling

De data waarover in dit artikel wordt gerapporteerd zijn afkomstig uit interviews met 50 deelnemers aan Groep Triple P Tieners niveau vier. Deze interventie bestaat uit vier groepsbijeenkomsten, drie telefonische individuele sessies en een terugkombijeenkomst. Tijdens de groepstraining krijgen ouders opvoedstrategieën, tips en adviezen aangereikt, die zij gedurende de bijeenkomsten oefenen en thuis toepassen. De ouders hebben vrijwillig en zonder indicatie deelgenomen aan een cursus in Amsterdam (overwegend), Haarlem en Alkmaar.

In de periode maart 2014 tot juni 2015 hebben onderzoekers en getrainde vierdejaarsstudenten hbo Pedagogiek en Social Work interviews gehouden met ouders die in de maanden ervoor deelnamen aan een groepstraining. De ouders/verzorgers zijn aan het einde van de laatste bijeenkomst door hun trainer en/of onderzoeker benaderd voor interviewdeelname.

Tijdens de werving is aandacht besteed aan spreiding naar wijk en stadsdeel, SES, etnische achtergrond. De ouders zijn geworven uit vijftien uitgevoerde groepstrainingen die uit vier tot twaalf deelnemers bestonden. Niet alle ouders waren bereid tot interviewdeelname. Een groep Marokkaanse moeders had extra informatie en inspanning van de trainer en onderzoeker nodig om te willen deelnemen. Daarnaast zijn geen selectiecriteria toegepast.

Aan de hand van een leidraad zijn half-gestructureerde interviews van een à anderhalf uur gehouden, meestal bij de ouders thuis, soms op de school van hun kind. De sfeer was open en ontspannen, de ouders waren bereid te vertellen over de opvoeding, waarom ze deelgenomen hadden aan de cursus, hoe ze deze ervaren hadden, en wat ze eraan gehad hadden.

Respondenten en representativiteit

Met 50 ouders (45 individuele ouders, vijf ouderparen) is gesproken over hun visie op en ervaring met de oudercursus. Vijf echtparen wilden als ouderpaar aan het interview deelnemen; hun antwoorden zijn als afkomstig van één ouder in de analyse meegenomen.

In totaal gaat het om 37 moeders, drie oma's in moederrol en tien vaders. Ze zijn opvoeders van tieners (10–17 jaar, gemiddelde leeftijd 13.4), 50% jongens en 50% meisjes. Het aantal kinderen in de gezinnen varieert (van een tot vier), de gezinssituaties variëren ook. Van de 50 geïnterviewde ouders zijn er achttien alleenstaand, 31 tweoudergezinnen, één gezinssituatie is onbekend. Meerdere ouders gaven aan dat hun opvoedvragen niet alleen op deze tiener, maar ook op andere kinderen in het gezin betrekking hebben.

Triple P professionals hebben niet consequent deelname, uitval en achtergrondgegevens van deelnemers genoteerd. Van 136 deelnemers (zie voetnoot 1) is de dataset wel compleet en bekend. De geïnterviewde ouders zijn op de kenmerken geboorteland, opleidingsniveau en wel/geen betaald werk vergelijkbaar met andere deelnemers in diezelfde periode (Tabel 1). Vergeleken met inwoners in Amsterdam, zijn de geïnterviewde ouders met een Nederlandse achtergrond oververtegenwoordigd ten opzichte van ouders met een westerse achtergrond, en representatief voor niet-westerse achtergrond (CBS, 2017).

Tabel 1: Achtergrond en representativiteit respondenten

		n=50 (respondenten)	%	n=136 (andere deelnemers)	%	significant p<0.05 ^a
Geboorteland	Nederland	28	56	65	48	nee
	niet-westers	16	32	44	32	nee
	westers	2	4	4	3	nee
	onbekend	4	8	23	17	nee
Opleidingsniveau	laag (geen of basisonderwijs)	2	4	5	4	nee
	midden (VMBO, MBO, HAVO, VWO)	25	50	62	45	nee
	hoog (HBO/ universiteit)	18	36	62	45	nee
	onbekend	5	10	8	6	nee
Betaald werk	ja	31	62	83	61	nee
	nee	14	28	45	33	nee
	onbekend	5	10	8	6	nee

^aTest op proporties: <http://www.socscistatistics.com/tests/ztest/Default2.aspx>

Analyse

De ouders zijn geïnterviewd over vijf hoofdonderwerpen: 1) achtergrondgegevens; 2) aanleiding en wijze van aanmelding; 3) wat sprak wel/niet aan, waarom blijven deelnemen, wat geleerd?; 4) ervaring opzet, materiaal en werkvormen van de cursus; 5) ervaring cursusleiding; 6) tips voor verbetering.

De interviews zijn met toestemming van de ouders met een recorder opgenomen en verbatim uitgewerkt volgens een vooraf opgesteld protocol (noteren stilte, intonatie, onderbreking, onverstaaenbaar fragment). De analyse heeft deels selectief, deels open plaatsgevonden (Boeije, 2005). Allereerst is op basis van de interviewleidraad (selectief) een startlijst van hoofdcodes opgesteld. Vervolgens is elk interview gelezen en zijn fragmenten in deze hoofdcodes geplaatst. Daarna hebben drie onderzoekers in enkele bijeenkomsten (open) codes aan betekenisvolle uitspraken toegekend en stapsgewijze een codeboom opgesteld. Met deze codeboom zijn alle fragmenten gecodeerd. Relevant voor de analyse is de frequentie en aard van genoemde antwoorden, waarbij voor dit artikel gekeken is naar mogelijke samenhang tussen antwoorden (w.o. motivatie en waardering deelname) en achtergronden (w.o. gezinssituatie, leeftijd tiener, aard en zwaarte problematiek). De codes (en interviewmateriaal) in Tabel 2 zijn voor de analyse van dit artikel gebruikt.

RESULTATEN

Aanmelding en aanleiding tot deelname

Ouders geven aan zich op verschillende manieren te hebben aangemeld voor deelname. Een minderheid heeft zelf de weg naar de cursus gevonden nadat ze een folder in handen gekregen hebben, erover gelezen hebben in het stadsblad, of erop gewezen zijn door een familielid of kennis. De meerderheid is verwezen door school, huisarts of een organisatie voor gezins- en jeugdhulp. Onder zowel de zelfaanmelders als degenen die verwezen of aangespoord zijn tot deelname, varieert de aanleiding en reden van “geen echte reden”, “handig als voorbereiding op de puberteit”, tot “niet meer weten wat te doen” met hun tiener.

Voor de minderheid (elf autochtone ouders en een Surinaamse ouder, 24%) die aangeeft zelf het initiatief te hebben genomen tot aanmelding, varieert de reden van nieuwsgierigheid, ter voorbereiding op de puberteit, meer van de puberteit willen begrijpen, tot aan genoeg hebben van de grote mond van hun tiener en de ruzies in huis. Ze noemen algemene redenen als hoe het gezag te bewaren of herstellen in het gezin, om te gaan met verschil in normen tussen gezin en

Tabel 2: Gebruikte codes

1.	Achtergrondgegevens
2.	Aanmelding tot deelname
2.1	Hoe (eigen initiatief, via informeel, formeel netwerk)
2.2	Aanleiding en doel?
2.3	Eerder steun of zorg gehad?
3.	Ervaring deelname
2.3	Ervaring groep
3.2	Wat sprak wel/niet aan
4.	Ervaring cursus
4.1	Bijeenkomsten
4.2	Materiaal, werkvormen, huiswerk
4.3	Locatie, tijdstip, duur
5.	Ervaring cursusleiding
5.1	Toonzetting en houding
5.2	Expertise en ervaring
5.3	Aanpak en werkwijze

de buitenwereld, toe te zien op gebruik van social media. Enkele (drie) ouders geven aan echt met de handen in het haar te zitten, wanhopig te zijn over hun – naar eigen zeggen – losgeslagen, opstandige, boze tiener waarmee de communicatie geblokkeerd is. Een gescheiden moeder over haar vijftienjarige dochter die na conflicten en ruzies bij haar vader intrekt: “Ik dacht: ik raak de controle kwijt”. Een andere moeder geeft aan dat haar dertienjarige dochter sinds ze naar de middelbare school gaat een grote mond heeft en zich respectloos gedraagt: “Op een gegeven moment ben je het helemaal zat, dan weet je het gewoon niet meer”.

De meerderheid (38 ouders, 76%, etnisch en sociaal divers) meldt zich aan na een gesprek met of op aandringen van school (maatschappelijk werker, ouder- en kindadviseur, oudercontactpersoon), GGD, adviescentrum voor ouders en jeugd (Opvoedpoli, OKC, CJG), Kinderbescherming, jeugdpsychiatrie. Hun redenen variëren, net als onder de zelfaanmelders. “Ik wil dat het thuis gezelliger wordt”, “ik wil beter samenwerken met mijn ex”. Ook zijn er ouders met specifieke problemen; hun tiener spijbelt, heeft politiecontacten, is weggelopen van huis. Ze willen de relatie en het contact met hun kind herstellen, de gezins- en opvoedsituatie verbeteren. Binnen

WAAROM OUDERS DEELNEMEN AAN PROFESSIONELE OPVOEDINGSONDERSTEUNING

de groep die professioneel verwezen is, zijn er vijftien ouders (30% van de geïnterviewden) waarvan de tiener al een vorm van zorg krijgt. Vanwege autisme, PDD-NOS, ADHD, waarvoor ze speciaal onderwijs volgen. "Op het moment dat je kind begint te puberen, wordt dat gedrag verdrievoudigd", aldus een moeder van een zoon met ADHD. Deze ouders hebben al "een heel traject achter de rug" en zoeken aanvullende steun in de omgang met hun tiener. Vergeleken met de ouders die zichzelf aanmelden, is er onder de verwezen ouders vaker sprake van problemen die zich al langere tijd voordoen. Terwijl de hulp tot dan toe gericht was op het probleemgedrag van hun kind, moet de opvoedsteun hen helpen grip te krijgen op de opvoedsituatie.

Een groot deel van de geïnterviewde ouders (twee derde) is voor aanmelding al bekend met Triple P. Ze hebben posters in de stad gezien, folders van de GGD meegekregen, erover gehoord op school en van andere ouders. Elf (22%) ouders van diverse etnische en sociale achtergronden hebben eerder deelgenomen aan een andere variant, vooral Triple P voor ouders van kinderen van nul tot twaalf jaar. Ze zijn al bekend met de principes van het programma, willen die kennis weer ophalen, verwachten handvatten en informatie te krijgen met betrekking tot hoe (beter) om te gaan met hun tiener. Ze melden zichzelf aan en/of worden door een bekende professional uit hun wijk of school van hun kind uitgenodigd en overgehaald om deel te nemen. Daarbij realiseren ze zich dat ze ten opzichte van hun tiener zélf ander gedrag moeten vertonen: minder schreeuwen, positiever in de opvoeding staan, consequent handelen. Ze verwachten dat uitwisselen met andere ouders leerzaam is, zonder dat ze op wonderen rekenen.

Enkele autochtone ouders constateren dat de aanmelding moeizaam verlopen is. Ze hebben zich telefonisch of per mail aangemeld, krijgen vervolgens geen of een late uitnodiging voor een afspraak met de trainer of de eerste groepsbijeenkomst. Ze wijzen erop dat het voor ouders die de Nederlandse taal niet goed beheersen, niet eenvoudig is om de weg te vinden. Wanneer de trainer een bekend gezicht is, omdat die opvoedadviseur of hulpverlener is op de school van hun kind(eren), is de weg naar de training makkelijker te vinden: ze worden ze als ouders actief benaderd voor deelname.

Ervaring deelname en cursus: waarom ouders blijven meedoen

De geïnterviewde ouders hebben aan (bijna) alle sessies van de cursus deelgenomen. Wat motiveert om te blijven komen? Vaak genoemd wordt: "Als je eraan begint, moet je het ook afmaken, óók als je druk en 's avonds moe bent". Ze voelen zich verplicht vanwege de andere ouders en de cursusleiding. Ook is het delen van ervaringen met andere ouders, onder deskundige

leiding van de trainers, van doorslaggevende betekenis om te blijven komen. Het is dé reden tot hun participatie.

Delen van ervaringen in een oudergroep is de belangrijkste reden om te blijven komen. Het wordt als eerste en meest genoemd en het wordt leerzaam en plezierig gevonden. In het begin is het wennen om open over de opvoeding en het gezin te praten. "Normaal hangt niemand z'n vuile was buiten", aldus een moeder, maar de sfeer wordt als veilig, gemoedelijk en positief ervaren, waardoor gevoelige informatie gedeeld kan worden. Het gedrag en de reacties van andere ouders in de groep bieden een spiegel voor hoe ze zelf met hun tiener omgaan. Ouders bemerken dat ze niet de enigen zijn die de opvoeding lastig of moeilijk vinden, dat relateert hun problemen, er ontstaat een onderlinge band. Ervaringen van anderen horen, rollenspelen doen, video's bekijken en nabespreken; het reikt ideeën en praktische tips aan voor hoe het anders kan. Hierbij constateren ouders tot hun opluchting soms ook dat het bij anderen "erger" is, dat het in hun gezin nog niet zo slecht gaat. Ze worden bevestigd in de manier waarop ze de opvoeding aanpakken. "Ik dacht dat het bij mij thuis echt hel was, maar ik zie dat het bij meer mensen moeilijk gaat. Gedeelde smart is halve smart".

Tegenover het nut van het uitwisselen van ervaringen, ideeën en tips staat ook de bevinding dat de diversiteit in zwaarte van opvoedkwesties in de groep groot is, soms te groot. Dit stellen ouders die zich vooral voorbereiden op de aankomende puberteit, die geen "echte" problemen hebben en spreken van een "normale tiener", maar ook ouders die al enige tijd zorgen hebben over hun tiener en opvoeding. Eerstgenoemden constateren dat andere ouders veel grotere problemen hebben met hun kind. Problemen die verder gaan dan onenigheid over zakgeld, de afwas en gamen. Die tieners blowen, komen voor de jeugdrechter, spijbelen. Het is zinvol daarover in de groep te spreken, omdat die tieners vaak ouder zijn en ze er als ouders van jongere pubers van kunnen leren. Maar het is ook een ver-van-hun-bed situatie. Zo erg is het met hun kind niet. Het roept soms de vraag op: "Zit ik hier wel goed?". Hiertegenover stellen ouders die al enige tijd worstelen met hun tiener, die de opvoeding als zwaar ervaren en soms wanhopig zijn, dat hun problemen van een andere orde zijn. Zoals een moeder waarvan de zestienjarige dochter niet meer naar school wilde, bij een hanggroep zat waarmee stedelijke straatcoaches bemoeienis hadden, die weggelopen was van huis, wat tot bemoeienis van jeugdzorg leidde. Of een ouderpaar dat over hun twee zonen constateert: "Ze overstijgen ons een beetje".

De kanttekeningen die ouders plaatsen bij de samenstelling van de groep betreffen niet de onderlinge etnische en sociale verschillen of het type vragen dat ingebracht wordt. Hoe positief te

WAAROM OUDERS DEELNEMEN AAN PROFESSIONELE OPVOEDINGSONDERSTEUNING

communiceren en tegelijkertijd grenzen aan te geven zijn gemeenschappelijke vragen. Het gaat veeleer om het verschil in de zwaarte van de problematiek, wat de wederzijdse herkenning en uitwisseling kan belemmeren. Al met al uiten ouders zich ambivalent over de groepservaring; fijn om uit te wisselen met andere ouders, maar het verschil in problematiek en opvoedfase van de tiener kan groot zijn. Daarom wijzen meerdere ouders op het belang van telefonische sessies en individuele nagesprekken waarbij er ruimte is om dieper in te gaan op specifieke vragen.

Ervaring cursusleiding: bindend en stimulerend

Een tweede belangrijke reden waarom ouders blijven deelnemen aan de bijeenkomsten is hun waardering voor de cursusleiding. Meerdere ouders zijn benaderd door een trainer die ze al kennen; het is dé reden om weer mee te doen. Nagenoeg alle ouders benoemen de cursusleiding als een cruciale factor in blijvende deelname. De waardering betreft meerdere aspecten van het functioneren van de trainers.

Als eerste benoemen ze de toon en bejegening. Ouders die al bekend zijn met een trainer omdat die als opvoedadviseur in hun wijk (op school, in het Ouder- en Kindcentrum) werkzaam is, die eerder een cursus bij haar of hem gevolgd hebben, kiezen nadrukkelijk voor deze persoon. De trainers weten te motiveren en soms "over te halen" om mee te doen. Ook ouders die bij aanmelding nog niet bekend zijn met de trainers, spreken zich positief uit over hun toonzetting en houding. Vriendelijk en geruststellend, toegankelijk en open, niet schools en betweterig, wel respectvol en tactisch, praktisch en gewoon, motiverend en positief, vrolijk en met humor. Er kan gelachen worden. De cursusleiding weet iedereen in zijn waarde te laten, vertrouwen te kweken, respect te tonen, waardoor ouders zich veilig voelen in de groep: "Je voelt je minder een falende moeder", "Je voelt je niet opgelaten dat je het verkeerd doet". Meerdere ouders spreken van een "klik" met de cursusleiding.

Een andere zeer gewaardeerde kwaliteit van de trainers is hun ervaring en expertise. Hiermee wordt allereerst bedoeld dat merkbaar is wanneer de cursusleiding zelf ook kinderen heeft, wat volgens ouders van meerwaarde is. "Het zijn zelf ook ouders", "Dan is ze geloofwaardiger", "Je neemt het eerder aan". Door inbreng van hun eigen ervaring geven trainers een kijkje in eigen keuken, gebruiken ze herkenbare voorbeelden, laten ze zien dat ze ook gewoon ouders met problemen zijn. Overigens garandeert zelf kinderen hebben niet dat ze het professioneel altijd goed doen, zo stelt een ouder. Doorslaggevend voor ouders is dat de cursusleiding kennis van zaken heeft, problemen kan benoemen, de inhoud van het programma weet over te brengen, passende voorbeelden kan geven.

Een bijzondere kwaliteit van trainers is hun omgang met de groep. Goede trainers zijn op elkaar ingespeeld, geven structuur aan bijeenkomsten, voeren het programma uit, zijn ook soepel en kunnen loslaten wanneer dat nodig is. Soms wordt een trainer te strak en soms te stuurloos genoemd, maar de meeste ouders waarderen de wijze waarop de groep geleid wordt. Van groot belang is dat er zowel aandacht is voor de individuele ouder als dat "iedereen aan het woord komt". "He is not just personal to me, he gives every parent attention" (Somalische moeder). Er wordt een "rondje" gehouden in de groep, breedspakige ouders worden onderbroken, ouderparen zitten niet bij elkaar maar tussen anderen in.

Waardering is er voor de cursusleiding die veel ruimte geeft aan het bespreken van voorbeelden uit eigen ervaring van de ouders. Een goede cursusleider kan luisteren, laat de ouders eerst zelf nadenken, stimuleert om zelf oplossingen te bedenken. Eigenlijk zoals de boodschap is van Triple P, zo stelt een ouder: "positief bekrachtigen, uit een niet-oordelende en open houding". Zo'n benadering is ook praktisch, gericht op toepassing van tips en adviezen in de thuissituatie. Meer dan de helft van de ouders geeft een oordeel over het nut en de bruikbaarheid van de tips en adviezen van de cursusleiding. De meesten zijn positief. "Gewoon rustig praten, niet schreeuwen", "Hij gaat gewoon de afwasmachine inruimen als je het op een gewone toon vraagt", "Je moet niet te snel in emotie handelen", "Passende straffen bedenken". Maar ook realiseren ouders zich dat het tijd vraagt voordat de resultaten van de cursus en hun veranderde aanpak zichtbaar worden.

Enkele ouders plaatsen naast positieve ook kritische kanttekeningen bij de cursusleiding, zoals te veel haast hebben om het programma uit te voeren, te weinig de aandacht verdelen over de groep. Vier ouders stellen vraagtekens bij de positieve uitgangspunten van Triple P die de cursusleiding uitdraagt. "Ze hebben een heilig geloof dat Triple P de oplossing is voor alles", aldus een Nederlandse moeder. Drie andere ouders van allochtone achtergrond hebben er moeite mee dat ze moeten "onderhandelen" en "compromissen sluiten" met hun tiener: het botst met hun opvoedprincipes. Een Turkse vader: "In mijn cultuur praten we gebiedenderwijs, in de Nederlandse cultuur vragenderwijs. Dat heb ik lang getolereerd, maar kom erachter dat ik daarin niet wil veranderen".

Locatie, tijdstip en duur van de bijeenkomsten

De meeste ouders bezoeken een cursus in de stad en het stadsdeel waar ze wonen. Dat wordt handig gevonden. Nadeel is, meent een ouder, dat ze de buurvrouw in de cursus tegenkomt. "Je deelt liever met vreemden". Een minderheid komt van buiten (Amstelveen, Hoofddorp, Almere) of neemt deel aan de cursus die de school (voor speciaal onderwijs) van hun tiener in een ander

WAAROM OUDERS DEELNEMEN AAN PROFESSIONELE OPVOEDINGSONDERSTEUNING

stadsdeel aanbiedt. Dat betekent extra reistijd. De locatie – buurtcentrum, Ouder- en Kindcentrum, school – en cursusruimte worden doorgaans plezierig gevonden. Ook de ontvangst is plezierig; gezellig, met koffie, thee en koekjes.

De tijdstippen en duur van de bijeenkomsten worden wisselend beoordeeld. Meerdere Marokkaanse moeders vinden de ochtenden handig omdat hun kinderen dan op school zitten. Voor andere werkende ouders zijn juist de avondbijeenkomsten handig, hoewel ze deze tevens als belastend ervaren. Na een werkdag snel naar huis om te eten of direct door naar de cursus, oppas regelen voor de kinderen en dan vijf weken achtereen een bijeenkomst van tweeënhalf uur bijwonen. “Dat is een lange zit”, vooral omdat het tempo van de cursus als hoog ervaren wordt. Tussendoor huiswerkopdrachten uitvoeren lukt vaak niet. De tijd tussen de bijeenkomsten is te kort, er is nauwelijks tijd voor om dat te doen, naast zorg voor gezin én werk. Aan de andere kant is de cursus op deze manier wel – inclusief telefonische sessies en terugkombijeenkomst – in acht weken afgerond, zo wordt gemeend. Overall is er, afgaand op de wensen en bezwaren van de verschillende ouders, geen tijdstip te noemen dat gunstig is voor iedereen. Het is tegelijkertijd geen reden geweest om af te haken.

Ten slotte wijzen enkele ouders op de taligheid van de cursus, waardoor deze niet toegankelijk is voor ouders die laaggeletterd zijn en/of geen Nederlands spreken en lezen. In een cursus voor Marokkaanse moeders is dat opgelost doordat een moeder als tolk optreedt. “Maar als je erbij zegt ‘het is ook in het Arabisch of in het Berbers’ dan denk ik dat er dan nog meer ouders naar binnen zullen komen”.

CONCLUSIE EN DISCUSSIE

Oudertrainingen zijn een veel gebruikte werkvorm om ouders van diverse achtergronden en met uiteenlopende opvoedvragen te ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen. Van invloed op de effectiviteit is niet alleen de inhoud en kwaliteit van uitvoering, maar ook de motivatie en actieve deelname van ouders (Foolen & Daamen, 2013; Hock *et al.*, 2015; Staudt *et al.*, 2012). Uitval op meerdere momenten en een gebrek aan actieve deelname zijn grote belemmeringen voor het realiseren van effectiviteit (Baker *et al.*, 2011; Staudt *et al.*, 2012). Een belangrijke uitdaging voor aanbieders en trainers ligt dan ook in het bereiken, vasthouden en actief laten deelnemen van ouders. Het huidige artikel rapporteert over de aanmelding en deelname van 50 ouders aan het Triple P Tieners programma in de regio Amsterdam. De analyse uit deze studie waarin het perspectief van ouders centraal staat, leidt tot drie kernconclusies.

Ten eerste blijkt een etnisch en sociaal brede groep ouders te hebben deelgenomen aan de oudertraining, wat samenhangt met de wijze van werving en aanmelding. De meeste ouders zijn verwezen door een professional op school of in de wijk die bekend is met deze ouder én met het programma, of door een instelling waar de tiener vanwege gedrags- of ontwikkelingsproblemen begeleid wordt. Twee-derde van de ouders is al bekend met Triple P. Voor ouders die het programma niet kennen en zich niet bij een "bekend gezicht" kunnen aanmelden, is de cursus weinig toegankelijk. Met name autochtoon Nederlandse ouders die zichzelf aanmelden en gemotiveerd zijn voor deelname, weten de weg wel te vinden. Vooral ouders die de Nederlandse taal niet of beperkt beheersen en die niet vertrouwd en bekend zijn met professionele opvoedingsondersteuning, hebben een outreachende en activerende benadering nodig om deel te nemen. Dit komt overeen met resultaten uit internationaal onderzoek (Baker *et al.*, 2011; Heinrichs *et al.*, 2005; Wagner *et al.*, 2003). Overall lijkt het programma selectief toegankelijk voor ouders van diverse etnische en sociale achtergronden. Onbekendheid met opvoedsteun, taligheid van instructie, materiaal en groepsuitwisseling en het tempo van de cursus zijn belemmerende factoren voor aanmelding en blijvende participatie van laagopgeleide en migrantenouders. Vergroting van hun deelname vraagt aanpassing in werving, opzet en uitvoering van het programma, een ontwikkeling die in gang is gezet, maar nog geen gemeengoed is in preventieve opvoedsteun.

Ten tweede is de belangrijkste motivatie voor ouders om mee te (blijven) doen, dat ze met andere ouders kunnen praten over problemen die ze in de opvoeding van hun tiener ervaren, onder deskundige en stimulerende cursusleiding. Dit sluit aan bij bevindingen uit aangehaald onderzoek (Hock *et al.*, 2015; Ingoldsby, 2010; Mytton *et al.*, 2014) waaruit blijkt dat de kwaliteit en houding van de trainer om een relatie aan te gaan met deelnemers, vertrouwen te genereren, groepsdynamica te hanteren, cruciaal is voor actieve en blijvende deelname. Tegelijkertijd is niet bekend wat het gewicht en de invloed van deze factoren is op de deelname van ouders van uiteenlopende achtergronden en typen opvoedproblematiek. Onze studie wijst uit dat ervaringen uitwisselen met andere ouders een belangrijke factor is, maar dat grote verschillen in leeftijden van de tieners en in de zwaarte van opvoedproblematiek die ouders inbrengen als belemmerend ervaren kunnen worden. De samenstelling van de groep is een cruciale factor in ouderparticipatie die om nader onderzoek vraagt.

Ten derde zijn praktische omstandigheden zowel stimulerend als belemmerend. Deelname in de eigen wijk en stadsdeel is handig vanwege beperkte reistijd en bekendheid van de locatie. Maar het kan ook belemmerend zijn wanneer er voor een homogene samenstelling van de groepen onvoldoende deelnemers zijn. Verder stimuleert een aaneengesloten periode van bijeenkomsten

WAAROM OUDERS DEELNEMEN AAN PROFESSIONELE OPVOEDINGSONDERSTEUNING

en uitwisseling met andere ouders de deelname, maar wordt het tempo om de inhoud van het programma te volgen en toe te passen als hoog ervaren. Er is ook te weinig tijd voor thuisopdrachten en het verwerken van de stof. Naast groepsbijeenkomsten is er behoefte aan individuele professionele aandacht voor de specifieke gezinsproblematiek.

Samenvattend: in aanvulling op onderzoek waarbij de nadruk ligt op redenen voor uitval (o.a. Baker *et al.*, 2011; Heinrichs *et al.*, 2005; Ingoldsby, 2010), is in de lijn van Alfredsson en Broberg (2016) nader inzicht verkregen in de motivatie van ouders voor deelname aan Groep Triple P Tieners. Enige voorinformatie over het programma en actieve bemiddeling door een vertrouwd gezicht, verlagen de drempel tot deelname. Deskundige groepsleiding en delen van ervaring met groepsgenoten zijn cruciale factoren voor blijvende deelname. Te grote verschillen in leeftijd en opvoedproblematiek hinderen wederzijdse herkenning en opdoen van leerervaring. Aandacht voor groepssamenstelling én extra inspanning in het benaderen en begeleiden van gezinnen die onbekend zijn met professionele opvoedsteun, met name van laagopgeleide en migrantengezinnen, kan grotere en blijvende participatie verhogen. Meer zicht op de aanleidingen voor deelname én uitval kan tevens de effectiviteit van het programma vergroten.

Vervolgonderzoek

Een van de beperkingen van de studie is dat alleen gesproken is met ouders die de cursus hebben afgemaakt. Uitspraken over toegankelijkheid en effectiviteit winnen aan kracht, als over het gehele traject gedetailleerde data beschikbaar komt over (non)participatie. Dat vraagt extra inzet van aanbieders, trainers en onderzoekers om (potentiële) deelnemers en afvallers te benaderen, ouderbijeenkomsten te observeren en registreren. Aanvullend kunnen single casestudies verdiepend inzicht geven in factoren die participatie stimuleren of belemmeren, waarbij deelname ook gekoppeld kan worden aan leerresultaat en effectiviteit.

Ook is het van belang meer inzicht te verkrijgen in omstandigheden en factoren van non-participatie die niet met het programma, de uitvoering en andere deelnemers te maken hebben, maar met veranderingen in de levenssituatie en praktische omstandigheden waardoor ouders afhaken. Dergelijke kennis is zowel relevant voor het bepalen van de wervingsstrategie (Matsumoto, Sofronoff & Sanders, 2009), als voor de effectiviteit van het programma.

Vervolgonderzoek is wetenschappelijk en maatschappelijk van belang, zodat meer kennis verkregen wordt over hoe opvoedsteun gericht in te zetten is als selectieve en universele preventie.

Dit sluit aan bij het nieuwe jeugdbeleid waarin de nadruk ligt op maximale zelfregulering van de opvoeding door ouders, met zo licht mogelijke opvoedsteun wanneer dat nodig is.

ACKNOWLEDGEMENT

Deze studie is mogelijk gemaakt door financiering van Stichting Innovatie Alliantie (Projectnummer PRO-3-10), de medewerking van Triple P-trainers en de bereidheid van ouders om hun ervaringen met hun opvoeding en deelname aan opvoedsteun te delen. De studie maakt deel uit van een groter programma "Effectieve opvoedingsondersteuning aan ouders van tieners. Effectiviteit, bereik en toegankelijkheid van het Programma Triple P". Over de resultaten van de deelstudies wordt gerapporteerd in diverse producten (zie Roorda *et al.*, 2018; Steketee *et al.*, 2018).

NOTEN

1 Het onderzoek *Effectieve opvoedingsondersteuning aan ouders van tieners. Effectiviteit, bereik en toegankelijkheid van het programma Triple P* is in het kader van de RAAK-Pro-regeling van Stichting Innovatie Alliantie van mei 2013 tot november 2017 uitgevoerd door een consortium van partners: Hogeschool Inholland (penvoerder), Verwey-Jonker Instituut, Trimbos Instituut, gemeente Amsterdam en uitvoerende praktijkinstellingen. Het onderzoek omvat een quasi-experimentele studie (vergelijking op drie meetmomenten van een groep van 136 deelnemende ouders met een controlegroep van 428 niet-deelnemende ouders) en kwalitatief onderzoek (interviews met ouders en professionals) onder deelnemers van Groep Triple P Tieners niveau vier.

REFERENTIES

- Alfredsson, E. K., & Broberg, A. G. (2016). Universal parent support groups for parents of adolescents: Which parents participate and why? *Scandinavian Journal of Psychology*, *57*(2), 177–184. <https://doi.org/10.1111/sjop.12278>
- Baker, C. N., Arnold, D. H., & Meagher, S. (2011). Enrollment and attendance in a parent training prevention program for conduct problems. *Prevention Science*, *12*(2), 126–138. <https://doi.org/10.1007/s11121-010-0187-0>
- Blokland, G. C. (2010). *Over opvoeden gesproken. Methodiekboek pedagogisch adviseren* [Speaking about parenting. Methodology book pedagogical advice]. Amsterdam: SWP.

WAAROM OUDERS DEELNEMEN AAN PROFESSIONELE OPVOEDINGSONDERSTEUNING

- Boeije, H. R. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek. Denken en doen* [Analysis in qualitative research. Thinking and doing]. Amsterdam: Boom onderwijs.
- Bot, S., De Roos, S., Sadiraj, K., Keuzenkamp, S., Van den Broek, A., & Kleijnen, E. (2013). *Terecht in de jeugdzorg. Voorspellers van kind- en opvoedproblematiek en jeugdzorggebruik* [Rightly in youth care. Predictors of child and parenting problems and youth care use]. Retrieved November 22, 2017, from https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2013/Terecht_in_de_jeugdzorg
- Burggraaff-Huiskes, M. (2016). *Opvoedingsondersteuning als bijzondere vorm van preventie* [Parenting as a special form of prevention]. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) (2017). *Bevolking; ontwikkeling in gemeenten met 100.000 of meer inwoners. Gemeente Amsterdam op 1 januari 2013* [Population; development in municipalities with 100 000 inhabitants or more. Municipality Amsterdam on January 1, 2013]. Retrieved November 29, 2017, from <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=70748NED&D1=2,4,6,16&D2=a&D3=0,30-62&D4=5&D5=13&HDR=T,G2&STB=G4,G1,G3&VW=T>
- Connell, A. M., Dishion, T. J., Yasui, M., & Kavanagh, K. (2007). An adaptive approach to family intervention: Linking engagement in family-centered intervention to reductions in adolescent problem behavior. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 75*(4), 568–579. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.75.4.568>
- De Graaf, I., & Schappin, R. (2015). *Factsheet: De effectiviteit van Triple P. Stand van zaken 2015* [The effectiveness of Triple P. State of the art 2015]. Retrieved June 12, 2017, from <https://www.trimbos.nl/producten-en-diensten/webwinkel/product/?prod=AF1417>
- Distelbrink, M., & Ketner, S. (2012). *Triple P voor niet-Westerse ouders. Een literatuurreview* [Triple P for non-Western families. A literature review]. Retrieved June 14, 2017, from http://www.verwey-jonker.nl/doc/multicultureel/Triple_P_voor_niet_westerse_ouders.pdf
- Distelbrink, M., Essayah, O., Van Heerebeek, M., Ketner, S., & Winkelman, C. (2011). *Triple P Divers. Ervaringen met een opvoedprogramma in veelkleurig Amsterdam* [Triple P Divers. Experiences with a parenting program in multicolored Amsterdam]. Retrieved November 21, 2017, from http://www.verwey-jonker.nl/doc/jeugd/Triple-P- Divers_2923.pdf
- Foolen, N., & Daamen, W. (2013). *Wat werkt bij oudertrainingen?* [What works in parent training?]. Retrieved June 14, 2017, from http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Wat-werkt-publicatie/WatWerkt_Oudertrainingen.pdf
- Goossens, F., & De Graaf, I. (2010). *Groepstraining Triple P voor ouders van tieners. Evaluatie van een pilotstudy* [Parenting group Triple P Teens. Evaluation of a pilot study]. Retrieved

- June 12, 2017, from <https://assets.trimbos.nl/docs/1550429b-9951-4648-8718-8d2b91a8d440.pdf>
- Heinrichs, N., Bertram, H., Kuschel, A., & Hahlweg, K. (2005). Parent recruitment and retention in a universal prevention program for child behavior and emotional problems: Barriers to research and program participation. *Prevention Science, 6*(4), 275–286. <https://doi.org/10.1007/s11121-005-0006-1>
- Hock, R., Yingling, M. E., & Kinsman, A. (2015). A parent-informed framework of treatment engagement in group-based interventions. *Journal of Child and Family Studies, 24*(11), 3372–3382. <https://doi.org/10.1007/s10826-015-0139-1>
- Ince, D. (2013). *Wat werkt in opvoedingsondersteuning?* [What works in parenting support]. Retrieved July 12, 2017, from [https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/\(311053\)-nji-dossierDownloads-Wat-werkt-Opvoedondersteuning-def1.pdf](https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/(311053)-nji-dossierDownloads-Wat-werkt-Opvoedondersteuning-def1.pdf)
- Ingoldsby, E. M. (2010). Review of interventions to improve family engagement and retention in parent and child mental health programs. *Journal of Child and Family Studies, 19*(5), 629–645. <https://doi.org/10.1007/s10826-009-9350-2>
- King, G., Currie, M., & Petersen, P. (2014). Review: Child and parent engagement in the mental health intervention process: A motivational framework. *Child and Adolescent Mental Health, 19*(1), 2–8. <https://doi.org/10.1111/camh.12015>
- Leijten, P., Raaijmakers, M. A., Orobio de Castro, B., & Matthys, W. (2013). Does socioeconomic status matter? A meta-analysis on parent training effectiveness for disruptive child behavior. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology, 42*(3), 384–392. <https://doi.org/10.1080/15374416.2013.769169>
- Matsumoto, Y., Sofronoff, K., & Sanders, M. R. (2009). Socio-ecological predictor model of parental intention to participate in Triple P-Positive Parenting Program. *Journal of Child and Family Studies, 18*(3), 274–283. <https://doi.org/10.1007/s10826-008-9227-9>
- Mytton, J., Ingram, J., Manns, S., & Thomas, J. (2014). Facilitators and barriers to engagement in parenting programs: A qualitative systematic review. *Health Education & Behavior, 41*(2), 127–137. <https://doi.org/10.1177/1090198113485755>
- Perrino, T., Coatsworth, J. D., Briones, E., Pantin, H., & Szapocznik, J. (2001). Initial engagement in parent-centered preventive interventions: A family systems perspective. *The Journal of Primary Intervention, 22*(1), 21–44. <https://doi.org/10.1023/A:1011036130341>
- Rahmqvist, J., Wells, M. B., & Sarkadi, A. (2014). Conscious parenting: A qualitative study on Swedish parents' motives to participate in a parenting program. *Journal of Child and Family Studies, 23*(5), 934–944. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9750-1>

WAAROM OUDERS DEELNEMEN AAN PROFESSIONELE OPVOEDINGSONDERSTEUNING

- Ralph, A., & Sanders, M. R. (2003). Preliminary evaluation of the group teen Triple P program for parents of teenagers making the transition to high school. *Australian e-Journal for the Advancement of Mental Health*, 2(3), 169–178. <https://doi.org/10.5172/jamh.2.3.169>
- Roorda, W., Van Dongen, S. & Naber, P. M. (2018). Opvoedgedrag van ouders: Onderzoek naar subgroepen ouders in een grootstedelijke context. [How parents raise their children: Research on subgroups of parents in a metropolitan context]. Forthcoming.
- Sanders, M. R. (1999). Triple P-Positive Parenting Program: Towards an empirically validated multilevel parenting and family support strategy for the prevention of behavior and emotional problems in children. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 2(2), 71–90. <https://doi.org/10.1023/A:1021843613840>
- Sanders, M. R., Markie-Dadds, C., & Turner, K. M. T. (2003). Theoretical, scientific and clinical foundations of the Triple P-Positive Parenting Program: A population approach to the promotion of parenting competence. *Parenting Research and Practice Monograph*, 1, 1–21.
- Schappin, R., De Graaf, I. M., & Reijneveld, S. A. (2017). Effectiviteit van Triple P in Nederland: Stand van zaken en controverse [Effectiveness of Triple P in the Netherlands: State of affairs and controversy]. *Kind Adolescent*, 38(2), 75–90. <https://doi.org/10.1007/s12453-017-0140-0>
- Sies, I. (2015). *Rapportage en Analyse Uitvoering Triple P Amsterdam 2009–2014*. Intern rapport [Report and Analysis Implementation Triple P Amsterdam 2009–2014. Internal report]. Amsterdam: Het ABC.
- Speetjens, P., De Graaf, I., & Blokland, G. (2007). *Het fundament van Triple P* [The foundation of Triple P]. *Jeugd en Co Kennis*, 1(2), 43–49. <https://doi.org/10.1007/BF03085444>
- Staudt, M., Lodato, G., & Hickman, C. R. (2012). Therapists talk about the engagement process. *Community Mental Health Journal*, 48(2), 212–218. <https://doi.org/10.1007/s10597-011-9377-x>
- Steketee, M., Jonkman, H., Berten, H., & Vettenburg, N. (Eds.). (2013). *Alcohol use Among Adolescents in Europe. Environmental Research and Preventive Actions*. Retrieved November 27, 2017 from: http://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/2708_Alcohol-use-Among-Adolescents-in-Europe.pdf
- Steketee, M., Jonkman, H., Naber, P. M., Distelbrink, M., & Roorda, W. (2018). Does Triple P promote positive parenting? A study on Triple P Teens in the Netherlands. Forthcoming.
- Ting Wai Chu, J., Bullen, P., Farruggia, S. P., Dittman, C. K., & Sanders, M. R. (2015). Parent and adolescent effects of a universal group program for the parenting of adolescents. *Prevention Science*, 16(4), 609–620. <https://doi.org/10.1007/s11121-014-0516-9>

Triple P Nederland (z.j.). *Triple P in het kort* [Triple P briefly]. Retrieved November 21, 2017, from <http://www.triplep-nederland.nl/nl-nl/triple-p-in-het-kort/>

Van den Broek, A. E. M., Kleijnen, E., & Keuzenkamp, S. (2010). *Naar Hollands gebruik? Verschillen in gebruik van hulp bij opvoeding, onderwijs en gezondheid tussen autochtonen en migranten. Verdiepingsstudie Diversiteit in het Jeugdbeleid* [To Dutch use? Differences in the use of help with education, education and health between natives and migrants. In-depth study Diversity in Youth policy]. Retrieved November 22, 2017, from https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2010/Naar_Hollands_gebruik

Wagner, M., Spiker, D., Linn, M. I., Gerlach-Downie, S., & Hernandez, F. (2003). Dimensions of parental engagement in home visiting programs: Exploratory study. *Topics in Early Childhood Special Education*, 23(4), 171–187. <https://doi.org/10.1177/02711214030230040101>